గొప్పవారితో గుసగుసలు-3. కలియుగ చక్రవర్తులు:

సముద్రగుప్తుడు

కీ॥ శే॥ వారణాసి శ్రీనివాసరావు

[పాటలీపుత్రప్రాంతంలో శోణానదీ తీరా నున్న ఒక విశాలరమణీయమర కతశాద్వలస్థలిమధ్య వలయాకారంగా నేర్పడున్న యిసుకపట్టుమీద నాసీనుణ్ణయి ఉపాసిస్తూన్న నన్ను మనుష్యుల్లో సూర్యుడా అనుపించే కాంతిమయ మూర్తి, ఆజానుబాహుడు, పీతాంబరధరుడు, చక్రవర్త్యలంకారాభరణుడు, తామ్రవర్ణుడొక మహావ్యక్తి ఎడంచేతివేళ్లు వీణ వాయిస్తున్నాయా అన్నట్లు కదుల్తూంటే కూనరాగాలు తీస్తూ సమీపించి, ఆసీనుణ్ణై, లేచి నమస్కరిస్తూన్న నన్ను కూర్చోమని సంజ్ఞ చేసి—]

వ్యక్తి ఏమిటయ్యా కళోపాసకా! దేవి వాళ్చర్యంగా ప్రత్యక్షం చేసుకున్నట్లున్నావే? స్వామీ, అని మా పేరుకు చక్రవర్తి ? రుదు వంటించి ఆహ్వానించావో, లేదో వెంటనే వారి బారిక వచ్చి సముద్రగుప్తా, తక్షణం వెళ్లిరావలసిందని సెలవైందనె, అనడం తరవాయిగా విమానం సిద్ధమయ్యే—దాన్నెవరున్నా చూస్తారేమో నని గిరివ్రజశిథిలాల్లో బెట్టి పెన్నెట్లో నిట్లా వచ్చాం నిన్ను, నీ శక్తి నీ చూస్తే ముచ్చటేస్తుంది చక్రవర్తులంతా అట్లాగే ననుకుంటున్నారు.

నే- మా తల్లికి, తమకు నామీద నున్న అనుగ్రహానికి నే నెన్నటికీ కృతార్థుణ్ణి. కొన్ని సందేహాలు—

స- ఆ, అమాట విన్నాం వారిబారికవల్ల మేం తీర్చగలిగినవాటికి లోప ముండెదు, దాచుకోకుండా అడుగు

నే- మహాప్రసాదం తమ యెడంచేతివేళ్లట్లా ఆడుతుంటాయ్, ఏదో రాగాలాపం జేస్తూ దయచేసారు పూర్వగంధం వదల్లే దన్నమాట

స- (చిరునవ్వుతో) అన్నమాటే మీ వంతా చూచిన నాణాలపై ముద్రే సూచించుంటుందిగా మా వీణాగాన ప్రేమానం? కొంచెం కవిత్వంగూడా నేర్చాంగాని స్వర్గముతో ప్రతీదీ కవిత్వంగా గాన్పించడంలో దానివ్యవసాయం మానాం

నే- అదేం స్వామీ, స్వర్గంలో ప్రతిదీ సంగీతంలాగూడా కనుపిస్తుందిగా? దిని ధోరణి పోలేదేం?

స- నీ ఉద్దేశం దీ న్నక్కడ సాగిస్తున్నామనా? అక్కడ మనసంగీత మేం పనికొస్తుందోయ్, అప్సరసల దివ్యగీతాలమాధురిముందు! సంగీతకళ కున్న తెగులుచాత వేళ్లాడ్తాయ్, నోరాడుతుంది

నే- కవీశ్వరులుటు కే శ్లోకాన్నో మననం జేసుకుంటుండరండీ? లేదా క్రొత్త జెప్తూ వుండరాండి?

స- అదంతా శ్రేమజమని యెవడైనా గిట్టక వెక్కిరిస్తాడనే బెంగ వారి కున్నంత సంగీతవిద్వాంసుల కుండ దనుకుంటాం

నే- చిత్తం కవితాసంగీతవిషయ మొచ్చింది కాబట్టడుగుతున్నా—ఆదేవతాకళలకు, ముఖ్యముగా కవిత్వసంగీతాలకు, మన కళలకూ భేద మేమండీ?

స- గొప్ప చిక్కైన ప్రశ్నే వేశావే? ఎట్లాగబ్బా! (కొంచె మాలోచించును) కవిత్వవిషయంలో మనం తెలిసిందాన్ని బట్టి తెలీం దిట్లా వుంటుందని ఆలోచించి చెప్తాం వాండ్లు విషయం తెలిసిందో, తెలీందో కనుక్కోవాలనే కోరికకూడా మన కక్కలక్కుండా మనస్సు నవతృణం జల్లు గొల్పేట్లు చెప్తారు. సంగీత మన్నావ్, మనది స్వరలక్షణా న్ననుసరిస్తూ సంగతిచంక్రమణాల్లో మూర్ఛనల్లో ప్రాణాల్ను సామ్యసిలజేస్తుంది వాళ్లది మిగతా విషయా లేవీ తోచకుండా నాదచాలనంమీద ప్రాణాల్ను తెప్పలాడిస్తుంది

నే- (చిరునవ్వుతో) ప్రభువులు చెప్పకుండా కవిత్వం జెప్పారు! అమరావతిలో ప్రతిదీ అందంగా వుం దంటారు సత్యమేనాండి?

స- అంద మేమిటయ్యా నీరసపదం? ఆనందంగా వుంటుంది

నే- ఆనందమంటే బ్రహ్మానందమాండి?

స- బ్రహ్మానందానికి బ్రహ్మలోకాని క్కాలి గంధర్వానంద మంటారే అట్లా వుంటుంది

నే- దానికీ దినికీ భేద మేమిటండీ?

స- అనుభవవేద్యమైన విషయాలు వర్ణించె దెట్లాగోయ్! వాటి అర్థ మున్నావ్, ఏ వేదాంత గ్రంథమన్నా చెబుతుంది, చదువుకో.

నే- చిత్తం తమవంశంవారికి చివర గుప్త శబ్దం తప్పకుండా వుంటుంది, మాకాలంలో వైశ్యులు గుప్తశబ్దాన్ని వాడుకుంటారు, తమరంతా వైశ్యులాండి?

స- (చిరునవ్వు నవ్వుచూ) మేము స్వచ్ఛమైన క్షత్రియులమోయ్! మీ కోమట్లు గుప్త శబ్దం వాడుకోడానికి వాండ్లకు ధనం దాచడమలవా టుండెడం కారణ మేమో, వాండ్లలో నెవరైనా పెద్దవాణ్ణడిగి కనుక్కోవయ్యా

నే- చిత్తం తమవంశంవారి కాంధ్రభృత్య బిరుద మున్నట్లుందే, ఆ బిరుదు కర్థ మేమండీ?

స- ఆభృత్యబిరుదాన్ని శ్రీ నగార్యచంద్ర గుప్తులవారు చాణక్యరాక్షసమంత్రుల ఏకగ్రీవమైన కోరికను గౌరవించి సృష్టించింది ఆ వరు లిద్దరూ దేశం విదేశీయులపాలు గాకుండా ఆర్యధర్మానుసారంగా బరిపాలితం గావాలని అందుకొరకే సామ్రాజ్యనిర్మాణం జరగాలని, ఆ నీతిని పాలించ గంకణంకట్టుకొన్న వారినే ఆ సామ్రాజ్యంలో సామంతులుగా నుంచి వారికా బిరు దియ్యాలని కోరారు నాట్నుండీ వచ్చిన సామ్రాట్టులు తమ సామంతులచేత తగిన ప్రతినలు పట్టించి ఆ భృత్యత్వబిరుదు నిచ్చి పరిపాలించారు మౌర్యులతర్వాత వచ్చిన ఆంధ్రరాజులందువల్ల మౌర్యభృత్యులైనవారు, వారి తర్వాత వచ్చిన మేము ఆంధ్రభృత్యుల మైనాం వే మాంధ్రచక్రవర్తులకు సామంతులం

నే- నక్కగా తెలిసింది తమ దిగ్విజయం-

స- ఆబిరుదనిర్వాహణకానికి ముఖ్యాంగమైన సామ్రాజ్యస్థాపనకోసం జేసిందే తూర్పున హిమవంతందాకా జయించి, దక్షిణాన చోళరాజ్యంవరకు జయించి, రాజుల్ను సామంతుల్ను జేసుకొని ఆ రాజ్యంలో ప్రవేశించబోతూండగా మా వేగుల్వచ్చి ఎవరో విదేశీయు లొస్తున్నారని, సింధులోయలో ప్రవేశించే ట్లున్నారని చెప్పగానే వెనక్కు తిరిగి గోదావరిని సమీపించి అనది కుత్తరా నున్న దేశం మహాబలసమేతుడు వతి పౌరుషవంతుడైన వ్యాఘ్రరాజు దని విని, వానితో బెనుసులాట కది సమయం కాదనుకుని, తూర్పుకు తిరిగి వచ్చిందాన్ని కలుసుకుని పాటలీపుత్రం జేరాం అప్పటికి విదేశీయులైన యువనులు రావడం మగధవారి బలసామగ్రికి రుడిసిపోవడం, వారు సంపాదించిన రాజ్యమంతా కురువంశీయుడైన పురుషోత్తమ మహారాజు కొప్పగించడం విన్నాం ఆ భాగం తగిన సాంప్రదాయక రాజవంశపశమై యుండిగదాను కుని గంగను దాటి ఉత్తరాన హిమవంతంగాకా వాయువ్యా నున్న నాగరాజ్య పశ్చిమ సరిహద్దుగాకా, అనగా పారియాత్రందాకా ఆక్రమించుకుని ఆ జయించిన దేశాన్నంతా మా వంశం పేరిట సామ్రాజ్యంగా నిర్మించాం.

నే- బహుకష్టసాధ్యమైన కార్యమే నన్నారు ప్రభూ! దుర్గమారణ్యమార్గా లనక, బల వచ్ఛత్రురాజ్యా లనక తమ కాలంలో నున్న స్వల్పసదుపాయాల్తో నంతపని చేశారంటే మహాశక్తిసంపన్ను లనవలసుంటుంది—తమర్ని తమవారిని! తమ వంశంవారు ధర్మశాస్త్రానుసారంగా రాజ్యాన్ని జ్యేష్ఠపుత్రున కియ్యకుండా కొడుకుల్లో నెవరు గట్టివారైతే వారి కిచ్చే ఆచార మవలంబించా రెందుకనండీ?

స- జరిగిన సమస్తం ఒరుగు మన్నది మా వెర్రి మాపెద్దలకు కేవలజ్యేష్ఠానుపూర్వత్వం పుత్రుల్లో వైరహేతువుగా, కుటుంబానికి దుఃఖభాజనంగా గనుపించింది అందుకని ముమ్మందే సంతానంలో దగినవానిని యువరాజపదవికి నిర్ణయించి, తగిన శిక్షణ మిప్పించి సింహాసనారోహణకు సర్వవిధములా అర్హుణ్ణిగా చేసేవారు మా తండ్రిగారు మమ్మల్నట్లా చేసారు; వారి తండ్రిగారూ అట్లాగే చేసారు. మేమూ అట్లాగే యొనర్చాం

నే- అయితే యువరాజు నేర్పర్చినతర్వాత సంతకన్నా ఘను లుదయిస్తే!

స- సరే, ఏర్పరచినవానికి పచ్చిపడితే— ఇదా, ఏదో ఆక్షేపించాలని ఆక్షేపించడం తప్ప మానవుడు చేసే యే వ్యవహారం శాశ్వతఫలదాయకం? మన స్వల్పబుద్ధు లెప్పుడైనా బికిబెత్తెడెడంగా నాకఘాడదూ?

నే- తమకాలంలో వచ్చిన యువను లెవరు, వారు మనమీద కెందుకొచ్చారు?

స- వారు యవనదేశంవారట, ఆదేశం పారసీకసామ్రాజ్యానికి సముద్రమవతల పశ్చిమానుందట అదంతా చిన్నచిన్న రాష్ట్రాల దేశమట, మన రాష్ట్రాల్లో కొన్నిటికంటే ఆ రాష్ట్రాలు చిన్నవట ఆ చిన్నచిన్న రాష్ట్రాలన్నీ స్వతంత్రరాష్ట్రాలట సుభిక్షంగా నుండేవట—

నే- తమరు వారి చరిత్రంతా చెబ్తున్నట్లున్నారే?

స- చెప్పకుంటే నీవు మళ్లీ మళ్లీ అడగవ్? విను. అట్లా వుంటూవుంటూండగా వాళ్లలో మానవనైజా న్ననుసరించి అన్నిటిన్ని జయించి మన పేలాలనే దుర్వాంఛ పుట్టిందట అదన్ని రాష్ట్రాలకూ గలగడంతో కొన్ని కూటువ లేర్పడ్డాయట కొంతకాలానికా కూటువులకు సరిపడక సంఘర్షణ బయల్దేరి దేశంలో శాంతి నశించిందట అదంతా చూచి ఒకరాజ్యాని కధిపతియైనవా డందర్నీ అణచి తాను దేశాధిపతయ్యాడట అతడు 'మాసిడన్' అనే దేశానికి రాజట

ఆయన కన్ని యేండ్లక్రితమో పారసీకు లాదేశాన్నాక్రమించుకో యత్నించి వారి వీరాతిరేకంముందు సాగలేక సంక్షోభించుకున్నారట. నాట్నుండీ యవనలను వీలైనప్పుడల్లా పారసీకులు పీడించేవారట కాబట్టి యవనులందరికీ పారసీకుల్ను జయించి కసి తీర్చుకోవాలని వుండేదట

యవనదేశాన్నంతా ఒక్క యేల్బడిక్రిందికి తెచ్చిన మాసిడన్‌రాజు పారసీకసామ్రాజ్యం మీద దండయాత్రకంతా సిద్ధంచేసి మరణించాడట ఆయన కుమారుడు సికందరే ఆయన ఆ రాణువతో బయల్దేరి వారి సామ్రాజ్యాన్ని పడమర్నుండి తూర్పుదాకా, అంటే మన వాయువ్యహిమవంతందాకా జయించి, ఆ సామ్రాజ్యాన్నంతా ఆక్రమించుకున్నాడట ఆయన మన వాయువ్యసరిహద్దుదగ్గ రుండగా మన సప్తసైంధవదేశంలో చిన్నరాజొకడు అంభి అనేవాడు తన కున్న శత్రువును, కురుపురుషోత్తముని, జయించడానికా యవను నాశ్రయించాడు అందుకోసం వచ్చి సికందరు పురుషోత్తము నోడించి, అతని ధైర్యసాహసాలకు మెచ్చుకొని, తన్ను దేశంలోకి తెచ్చిన వాణ్ణి దగ్గ్రదోసి, తానిందు సంపాదించిన రాజ్యమంతా అతని కిచ్చాడట అక్కడ్నుండి మన దేశంగూడా జయిద్దా మనుకుంటే మనవారి బలశౌర్యసంపదనుగురించిన కథలు విన్న యవనసైనికులు తాము రామని తిరగబడ సెంగ్లే ప్పటికి వెనక్కు తిరిగి సింధు ముఖద్వారం వరకూ దేశాన్నాక్రమించుకుని తనసేన ల్నక్కడక్కడా పెట్టి వెళ్లాడట

మేం కొంతకాల మేం జేద్దామాని విచారించి పురుషోత్తమునకు రాయబార మంపి అతడు "స్వామీ, వానిఆగడ మాపడానికే తమమీదికి పంపుదామని నే మప్పుడాలోచిస్తే, కుదిరందికాదు వాని సేనల కాందిశీకతచేత, ఇపుడు తగిన సహాయం జేస్తే ఏంజెయ్యాలో అది చేస్తా" మని ప్రత్యుత్తర మియ్యగా, ఆ సమాచార మా యవనులకు దెలిసి వా రాయన్ను సంహరించారు. మే మప్పుడు తగిన విప్లవస్థితి తేదగ్గ సహాయ సంపద నా ప్రజలకు గల్పించగా వా రాగ్రీకు సైన్యాల నెక్కడవాట్నక్కడ సంహరించారు నామతే మాచక్రవర్తిత్వ మొప్పకుంటే జాలు, మీ తిప్పలు మీరు పడండన్నాం— మే మక్కడిరాజుల్ను, చంద్రగుప్తులవా రేర్పరచిన పశ్చిమసరిహద్దే సరిహద్దన్న పెద్దభావంతో

నే- చిత్తం దీనివిషయం తమ ప్రయాగ ప్రశస్తిలో నేమాత్రం లే దేమండీ?

స- ఆప్రశస్తి చెక్కు స్తంభంమీద పోతేపోయించింతర్వాత జరిగిందీ యవన సైన్యసంహారవిషయం అది మన సామ్రాజ్యంలోది కాదు కదా, ఆభూభాగంమీద మన అధికారం వద్దని వదలుకొంటమి కదా, దాన్నిగురించి ప్రశస్తి మళ్లీ యెందుకని మే మాసంగతి నువతెత్తలేదు

నే- చిత్తం వారొకప్పుడు మనవాండ్లని

(18 వ పేజీ చూడుడు)

రు. 22/8- ఖరీదుగల రిస్టువాచి ఉచితము

అది పూజా కన్సెషన్—15 రోజులు మాత్రమే మొదటిసారిగా 10 ఏళ్లక్రితం దరలకు యీ వాచీలను అఫరు చేయుచున్నాము అన్ని వాచీలు గొప్పస్విస్ పనితనము గలవి. వెల్వెట్ కేసులో, ప్లాస్టిక్‌బాండ్ అమర్చినవి ప్రతీది 3 ఏళ్ల గ్యారంటి

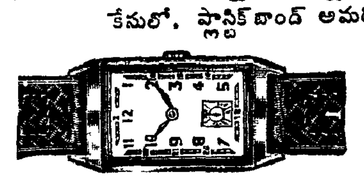

నెం 122 రెక్టాం షేపు.
5 రాళ్ల క్రోం 32/- రోల్డుగోల్డు రు 38
7 ,, మేలి రు 44 రోల్డుగోల్డు రు 55
15 , రు 58 రోల్డుగోల్డు రు 72

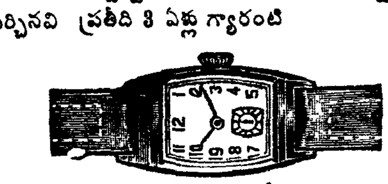

నెం 121 (టాన్యూ లేక వంకర)
5 రాళ్ల క్రోం రు 37 రోల్డుగోల్డు రు 44
7 , మేలి రు 46 రోల్డుగోల్డు రు 58
15 ,, రు 60 రోల్డుగోల్డు రు 75

నెం. 123 ప్లాట్‌షేపు 4 రాళ్లు రు 28
7 ,, క్రోం రు 35 రోల్డుగోల్డు రు 48
15 ,, ,, రు 37 రోల్డుగోల్డు రు 60

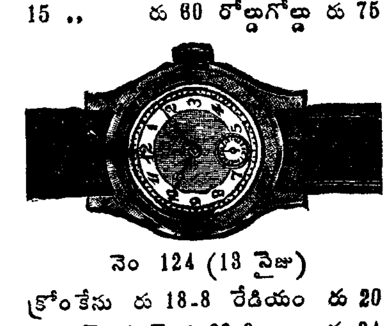

నెం 124 (13 సైజు)
క్రోంకేసు రు 18-8 రేడియం రు 20
సెంటర్‌సెకండ్ రు 22-8 ,, రు 24

అలారంటైంపీసు రు 16/- మేలిరకం రు 20/- బెస్టు రు 25/- పోస్టేజి. ప్యాకింగు అ 12 అదనము ఒక్కసారిగా ఏ 3 వాచీలుకొన్నా రు 22-8 ఖరీదుగల వాచి ఉచితము.

H DAVID & CO Post Box No. 11424, Calcutta

సముద్రగుప్తుడు

(10 వ పేజీ తరువాయి)

చాణక్యులవారి మతం, వారు తమకాలంలో నే మాత్రం వారని తమ వినికి?

స. రూపవంతులని, విజ్ఞానవంతులని, మహాశూరులని స్థూలంగా ప్రజ్ఞావంతులని వాంళ్లలో కొందరు వచ్చి మన రాజ్యంలో నివాసా లేర్పరచుకుని తమకు కావలసి వచ్చి విజ్ఞానసంపాదన మారంభించారు

నే ఏ బుద్ధితో వచ్చారో, తమ రద్దు పెట్టక పోయినారా?

స ఏం అపరబుద్ధోయ్ నీది? విజ్ఞానం కోసం వచ్చామనే వాండ్లని అనుమానపడడమా? ఎక్కడ శ్నేర్చారోయ్, మీ నీతిని? వాంళ్లేదో ద్రోహం సంకల్పించుకొస్తే దాన్ని కనుక్కోలేని మన కేగెందుకు, మన రాజ్యతంత్ర మెందుకు? మాకెప్పుడూ అట్లా తోచేది కాదోయ్? మన విజ్ఞానానికంతా 'జగద్ధితాయ కృష్ణాయ', 'సర్వే జనా సుఖినో భవంతు' ఈ రెండేనోయ్ మూలకంభాలు!

నే అర్థమైందయ్యా, తమ నీతి అర్థమైంది ఆ ఉత్కృష్టంగ మెల్ల పోయించారయ్యా! మాకాలంలో విదేశీయులు, అంటే ఉత్కృష్టాల్లో నష్టాటవాళ్లో మహాసమర్థు లనుకునే వాళ్లుకూడా, "ఆహా! ఆనాటి భారతీయుల కీ ప్రజ్ఞ యెక్కడిది, ఇప్పటికీ త్రుప్పుపట్టదే, ఇంత స్తంభాన్నెట్లా పోశా" రని ఆశ్చర్య నిమగ్నులౌతున్నారు

స (పకపక నవ్వి) ఏమిటి, ఆ స్తంభాన్నెవారెట్లా పోశా నా ఆశ్చర్యం! (మళ్లీ నవ్వి) ఎటా? ఆకాలంలోవా రెట్లా భోంచేశారా, బట్టకట్టారా అని కూడా నవ్వుతారా? ఓరి సౌభాగ్యశిరోమణులారా!

నే చిత్రం! (ఆశ్చర్యంతో) ఎవర్నండీ?!

స. ఇంకా యెవర్నండీ అని అడుగుతున్నావ్?! మీకాలపు భారతీయుల్నే!

నే మేం మేం జేశామండీ?!

స చేశారు కాదు, చెయలేదని! ఎట్లా పోశారేమిటని, అట్లాటి పోత దేశంలో నను శ్రుతంగా వుంటే?!

నే నిజంగానండీ?

స నీ నిజంగా బంగారంగా వుంటే? లాకపోతే మే మంత ఆశ్చర్యచకితులం గావలసిన కారణ మేముంది?

నే అయితే అట్లాటి వింకా కనబడవేం?

స ఇంకా అడుగుతున్నావ్ కూడానా? అంతా అట్లాటి స్తంభా లెందుకని పోయిస్తారు? ఈ మహాదేశంలో ప్రతిమూలా తిరిగి చూచిన పాపా నెవడైనా పోయినాడా మీకాలంవాడు? ఉన్నపనిముట్ల నెవడైనా పరీక్షించాడా? పోతపని చాతైనవాండ్లకు పోయించే నాథుండుంటే ఎంత పెద్దదైనా యెందుకు పోయలేడని తోచిందా మీ వాండ్ల కెవరికైనా!

నే మాకు తోచలా!!

స ఎందుకు తోస్తుందోయ్?! నిన్ను వదిల్న అభాజనుడికేం తోస్తుందోయ్?! సాంప్రదాయాన్ని వదిలిన కుంరకేం తోస్తుందోయ్?! సుఖలోలుడై ఆత్మకృషని చప్పగా విసర్జించి పెద్దలసంపాద న్ననుభవించే వ్యర్థుడికి ముందూ, వెనుకా గన్పిస్తుందోయ్?! ఆ సుఖాలైడకుండా వుండే మార్గం ప్రభు వెవ్వడైతే నేం, మన కోరి కీడేర్తే చాల్ననుకునే మనుష్యుడికితర మేం తోస్తుంది?!

నే స్వామీ, తమభావం బోధమైంది

స బోధమైం దంటావూ, నిస్గలాక?! ప్రపంచంలో నున్న దేశా లన్నిట్లోకి మిన్నైన దేశాన్ని తర్ల కప్పగించిన వాండ్లు మీరు! మీ కేం తెలుస్తుందోయ్?

నే దానికి మన వర్ణ బేదమే కారణం?

స ఛీ, మీరంతా మూర్ఖుల్లా వున్నారు! ఇదోటా? వర్ణ భేదాన్ని తీశెయ్ చూస్తా? మానవసంఘంలో నేదో అట్లాటి భేదం లాకుండా నెట్లా గుంటుంది? ఈ మహానీతి నెత్తావే నీ వందర్తో కలుస్తావా? పశువులూ, పక్షులూ అన్ని పశువుల్తో, పక్షుల్తో గలిసి వ్యవహరిస్తున్నాయా, మనుష్యులు వ్యవహరించడానికి?

నే అందువల్ల మన కైక్యభావం నశించిందని, అందుచే మనదేశ మితర్లపాలైందని విదేశీయులూ, మనవారూ ఏకగ్రీవంగా వాదిస్తూంటే?

స. పైదాని కిది తోడా? ఎదటివాడ లోపమెంచడాని కేదో దొరకదూ, విచారిస్తే యెప్పుడూ దొరుకుతూంటుంది? ఎట్లా, అందుకని మనదేశ మన్యుల పాలైందా! అందుకనైందా, వాండ్ల యుద్ధసాంప్రదాయం మనదానికన్నా దిటవైంది కాబట్టైందా? అట్లాగైతే మాకాలంలో, అంతకన్నా మన పూర్వుల కాలాల్లో వశమైంది కాదేం యెంతమందొచ్చినా? భారతిం ఉదాహరణం ఎవరికీ అర్జునసంహారం సాధ్యమైంది కాదేం, అతని అస్త్రబలమేగా కారణం? ఎవడో వచ్చి యేదో కూస్తాడూ మీ రవి నేర్చిపోతారేమో నని ఈ కారణంచాత మీగ తిట్లా పట్టిం దంటాడు, దాన్ని సోమారిపోతులైన మీరంతా నమ్మి లోపల "బాగందిరా స్వామీ, ఎవర్నో— అంటే యిప్పుడొచ్చి జౌన, గాదనలేని మన పూర్వుల్ను—అనొచ్చూ అనకుని సిగ్గులాక ఆ విదేశీవిమర్శకాధములపాటకు దరువేస్తారు! ఎందుకురా మీరంతా? చిన్నక్రియమైనా రాదేమిరా, కలియింగా మూడుపాదాలపై బడున్నప్పుడు? ఆ మాటనే అవివేకుల్ను కొందర్ని మాదగ్గరకు పంపితే మేం వాంళ్లకు దగ్గ సమాధాన మిస్తాంగా?

నే అదెట్లాగండీ జరిగేది?

స సాధనాలుకూడా యెవరన్నా తప్పాలి—చరిత్ర చూచుకో తెలుతుంది, మనపూర్వుల మాటలు పనికిరావుగా?

నే స్వామీ, తమ కాగ్రహం వస్తూంది!

స ఆగ్రహ మంటే, నీ వన్నమాటకు సత్యం పట్ల పట్టుద లంటే అంగీకరిస్తాం గాని; కోప మంటే మీకు నిజంగా కోపమే వస్తుంది మేం రాజులం మా కంత తేలిగ్గా కోపా లావు

నే చిత్తం, అర్థమైంది. తమ మతం?

స వైష్ణవం

నే అంటే?

స ఏమి టంటే, శైవ మంటే యేమిటి? శివు డభిమానదేవుడని వైష్ణవ మంటే విష్ణువభిమాన దేవుడని—మిగతా దేవుళ్లు వినా అని దాన్లో నెక్కడా లేదు

నే చిత్తం తమబొట్టట్లా వుందేం?

స (పకపక నవ్వి) మాకాలంలో దేవుళ్లకూ, వారి అనుచరులకూ పంగనామాలు పెట్టే సాంప్రదాయ మింకా బయల్దేరలా మాముతాలు దేవాభిమానా ల్సూచించేవే గాని పుంజీభవించిన దురభిమానసూచనలు కావు

నే స్వామీ, ఆ వ్యాఘ్రరాజవంశీకరణం కోసం తా మేమి చేసారు తర్వాత?

స ఏం జెయ్యనోయ్? యుద్ధం చేద్దామా అంటే ప్రజ్ఞావంతుడైన సరిసమానుడితో ననవసరంగా దిగ్విజయయాత్ర పేరెట్టుకుని పోరాడడ మన్యాయమని సంక్షేపించుకున్నాం. వారు వశ్యులు కాకుంటే మన సామ్రాజ్యాని కెప్పుడే ముప్పు వస్తుందోనని మంత్రిసత్తములు తరిమి తరిమి చెప్పడంచాత, వాళ్నే సాధన మే దని మందలించగా వారు, "ప్రభో, యువరాజగారికి వారి కుమార్తెను చేసుకునే రాయబారం నడుపుదా" మన్నారు దాన్ని మనమే చెయ్యొచ్చునా అంటే, మేము వారయ్యాదానికి తగ్గ విధానా న్ననుసరించకుండా మా యువరాజుకు మీ కుమారీమణి నియ్యం డని అడిగించం డని మంత్రాంగం జెప్పే, అసమర్థులమా మే మని, ఈ సంభాషణ జరిగిన నెలదినాల్లో వ్యాఘ్రరాజ మంత్రులలో నొకడా వివాహపురాయబారాన్ని తెచ్చే పద్ధతి నడిపారు వివాహమైంది నాటి నుండీ ఆబలవంతుని మైత్రమిరిందిమాకు

నే ఆహా! నాటి మనవారి ప్రజ్ఞ అప్రతిమానమైంది! నేడుకూడా నిట్లా గుంటే యెంత బాగుండును

స ఎట్లా గుంటుందోయ్ రాజులు ప్రజలూ, అంతా కలిసి జన్మభూమిని పరాధీనం జేసిన తర్వాత?

నే ఏం జెయ్యమన్నారు, మా కర్మంలో నట్లా గుంది.

స చివర కంతేగా! మహానుతులు మన పూర్వులు అప్రతిమానప్రతిభాధురీణులు అన్నిటికి ఒక పాపభైరవుణ్ణి మనసోమరిజీవితాల కప్పగించారుగా!

నే మహాప్రభో, తిమతర్వాతి చక్రవర్తులంటారేమో నని నే మిడుస్తూన్న నాల్గు ముక్కలూ తమకే అన్నారు. వాంళ్లు వచ్చి యేమంటారోనని వణకు బుడ్తూంది

స అనే దేముంది, వారు మటు కెందుకంటారు మేంమటు కేదో పట్టుకోలాకన్నాం గాని! అనాల్సినవన్నీ మే మన్నాం, మీరు సౌమ్యసమాధానా లియ్యం డని చెప్పిపంపుతాం వారిని

నే కృతార్థుణ్ణి దేవీకటాక్షంవల్ల తమదర్శనా ల్లేసుకోగలిగాను గాని, తిమముందు నే నెంత వాణ్ణయ్యా?

స ఏమనుకోకోయ్, పోనీవోయ్ భృత్యోత్వబిరుదాంకితుని దేశప్రేమచాత కొంచెం తీవ్రంగా మాట్లాడా మంతే మా కాలంలో వర్తకవ్యాపారవిషయం ముచ్చటించావు గావేం?

నే అదే మనవిచేసుకోబోతున్నా

స ఆంధ్రులనాటకం టే మిన్నగా వుండేది మాకాలం పూర్వంనుంచి, మాకాలంలో మనవారు ముందు విజ్ఞానోద్దీపనానికి, తర్వాత వెళ్లిన వారికొరకు అనేకులు పరదేశాలకు వలసలుబోయి యందందు నివసించడ మారంభించారు

నే అప్పుడుకూడా కోటికి పడగ లున్నాయాండి?

స అప్పుడేమిటి యెప్పుడూ వున్నాయ్

నే రాజేరి పుచ్చుకునేవారండీ లాభంలో?

స ఎక్కడికి దానికి చాతుర్భాగం ఆచారం వర్తకుడు సంతోషంగా నెప్పుడూ అంతకంటే యెక్కువే యిచ్చేవాడు

నే అయ్యా, అప్పుడందరూ ధర్మకర్తలనుపిస్తారు మా కాలంవాండ్లకు!

స నెమ్మదిగా నంటావేం?! అట్లాటి వాండ్లు కాబట్టే మాకేమాత్రం కీర్తి వచ్చింది

నే తమకాలంలో నిట్లా వుంటే షట్చక్రవర్తులకాలంలో నెట్లా వుండేవారో నని నే నాశ్చర్యపోతా?

స. పిచ్చివాడా, కలిపురుషుడంతటి మాయలమారి ఆరునెల్లు శోధించినా నలచక్రవర్తి సామ్రాజ్యంలో నెక్కడా నేలాటలోపం దొరక్క, చివర కాయన స్వల్పప్రమాదంచాత కాళ్లు గడుక్కోకపోవడమే మహాలోపంక్రింద దొరికిందని పురాణం జెబుతుంటే అప్పటివారెట్లాటివారో నని మన మనుకోవడ మెందుకూ? వారంతా దేవతలు, మనం పిపీలికంం

నే చిత్తం తమకాలంవాండ్లకూ మాకే, అట్లాటి వ్యత్యాసం గనబడ్తూంటే?!

(ఆకసం—దేవసభ)

స ఇకవెళ్తా మయ్యా మళ్లీ కావాలంటేపిలు.

నే కృతజ్ఞుణ్ణి. నమస్తే

స దీర్ఘాయురారోగ్యో భవ

(నిష్క్రమి)

పరమానందాయ్

(6 వ పేజీ తరవాయి)

'వేసింది మళ్లీ ఆ అడుగుల ధ్వని అల్లాగే అంతరించిపోయింది

ఆ మనిషి ఏమీ చేసేది లేక నిస్పృహుడై పరమాయి పక్కన చతికిలబడ్డాడు

"బైటవాడా నువ్వు ఏమిటంటావ్! నాకు మాత్రం వాడికి నువ్వంటే ఆట్టే అంతిష్టం ఉన్నట్లుగా అనిపించటంలేదు సుమా! ఈ పోలీసులు కాక ఎక్కితే ఏపనిఅన్నా చేసేస్తారు సుమా—అందుకనే, నీకు ఆత్మహత్య చేసుకోవాలని ఇష్టంలేకపోతే, పోనీ మెదలకుండా కూర్చో, ఏం జరుగుతుందో నిదానించి చూడు" అంటూ పరమాయి సలహా ఇచ్చాడు

కాస్సేపటికి మళ్లీ బైటవసారాలో గట్టిగా బూడ్సుల టకటక వినబడింది తాళం, తాళం చెవి 'కిర్రు' మంటూ చప్పుడయాయి తలుపు తెరిచి ఒక పోలీసు పరమాయిని పేరెట్టి పిలిచాడు

పరమాయి మహోదాత్తత్వంతో "క్షమించండయ్యా! నేను మధ్యాహ్నం పన్నెండింటి నుంచి మాత్రమే ఇక్కడున్నానండి పాపం ఆ పెద్దమనిషి ప్రొద్దున్న ఆరుగంటలనుంచి ఉన్నాడటండి కాబట్టి ముందు ఆయన్ను బైటికి తీసుకెళ్లటం ధర్మమండి నాకు, వచ్చిన పెద్ద తొందర ఏమీ లేదండి" అన్నాడు

ఆ మాటకు జవాబురాలేదు పోలీసుది ఒక చెయ్యి జబర్దస్తీగా పరమాయిని గెక్కపట్టుకొని వసారాలోకి ఈడ్చుకెళ్తారని రెండో చెయ్యి తలుపు మళ్లీ వేసేసింది

ఆ చెయ్యి పరమాయిని పై అంతస్తుమీద ఉన్న పోలీసు ఆఫీసరు గదిలోకి ఈడ్చుకెళ్లింది.

ఆ పోలీసు ఆఫీసరు కాస్త బొద్దుశరీరపు మనిషి మొగం కాస్త ప్రసన్నంగానే ఉంది

"హలో! నువ్వేనన్నమాట షేక్స్పియర్—అయితే ఇక్కడికెల్లా వచ్చావయ్యా!" యని యడిగాడు

"ఏముందండీ, ఇట్టే కన్నుమూసి తెరిచేవంతలో వచ్చేశానండయ్యా! పిచ్చి ఆసుపత్రిలో టిఫినూ కాఫీ ఇయ్యకుండా నన్ను బైటికి వెళ్లగొట్టారండి నేను పోట్లాడితే పోలీసు ఇక్కడకు తీసుకొచ్చారండి అసలు నాకు తెలియకడుగుతా నేను ఎందుకు నన్ను ఇక్కడికి తెచ్చారో ఏమిటో నండి మరి వాళ్లు"

ఆయన అతిసౌమ్యంగా, "వాళ్లజోలి ఎందుకు, నేను చెప్తాగా విను! విను! ఎక్కడకో తగాదా పడాల్సిన అవసరం మాకేమీ లేదు చూడూ! అందుకని నిన్ను పోలీసు సెంట్రల్ స్టేషను వాళ్లదగ్గరకు పంపించటం మంచి దంటాను. ఏమంటావు?" అన్నాడు పరమాయితో

పరమాయి "వ్యవహారమంతా మీ చేతుల్లో ఉందికదాండి మీరు ఎల్లా తల్చుకొంటే అల్లా చెయటం మంచిదికదా. ఇక్కడనుంచి పోలీసు సెంట్రల్ స్టేషనుకు హాయిగా సాయంత్రం షికారు వెళ్లినట్లుగా వెళ్లి రావచ్చు" అని సంతృప్తుడైనట్లుగా అన్నాడు

"అల్లా నువ్వు నాతో ఏకీభవిస్తున్నందుకు నాకు చాలా సంతోషంగా ఉంది కాస్త మంచీ చెడ్డా సంప్రతించుకొని మాట్లాడుకోటం ఎంత లాభమో చూశావా?" అన్నాడు పోలీసుఅధికారి

పరమాయి "చిత్తమండి నిజమేనండయ్యా, నాకు కులాసాగా ఎవళ్లతోనైనా సంప్రదించటమంటే బలే సరదాఅండి తమరు చూపించిన దయ ఎప్పటికీ మరిచిపోనండి" అని వంగి నమస్కరిస్తూ అన్నాడు

ఒక పోలీసును వెంటబెట్టుకొని పరమాయి సెంట్రల్ స్టేషనుకు బయలుదేర్తూ మళ్లీ వీధిలో బడ్డాడు ఆ పోలీసు చంకలో, "శిక్షాస్మృతి" అన్న పెద్ద బైండు పుస్తకం ఉంది

ఒక రోడ్డు మలుపు తిరిగేటప్పటికి, ఒక పెద్ద పోస్టరు కాగితాన్ని చూస్తూ వీధియూల ఓగుంపు ఒకళ్లనొకళ్లు తోసుకొంటూ తొక్కిసలాడుతున్నారు

"యుద్ధం మొదలైందని, మన చక్రవర్తిచేసిన ప్రకటన అది" అన్నాడు పోలీసు పరమాయితో

"యుద్ధం వస్తుందని నాకెప్పుడో అనిపించింది. పిచ్చిఆసుపత్రిలోమాత్రం ఎవళ్లకీ ఏమీ ఈ ఆచోకీ తెలియదు అందరికన్నా ముందు తాజాగా ఈ వార్త తెలియవలసినచోటే ఇది తెలియకపోవటం ఆశ్చర్యమే!" అన్నాడు పరమాయి

"పిచ్చాసుపత్రికి తాజాగా తెలియటం ఏమిటి?" అని పోలీసు పరమాయిని అడిగాడు

"కాదూ మరి, సైన్యంలో ఆఫీసర్లు ఎక్కువమంది అక్కడి పిచ్చాసుపత్రి గదుల్లోనే ఉన్నారు" అని పరమాయి తన మాటను విశదీకరించాడు.

వాళ్లు దగ్గరకు చేరేటప్పటికి గుంపులో ఇంకా చాలమంది కొత్తవాళ్లు చేరారు

"ఫ్రాంజ్ జోసెఫ్ జిందాబాద్! యుద్ధంలో జయం మనదే!" అంటూ పరమాయి ఒక్క కేక పెట్టాడు జనం ఒక్కసారి గొల్లుమని పరమాయిని చుట్టుముట్టారు. ఒకడెవడో పరమాయివీపున ఒక చరపు చరచాడు ఆ గల్లంతుమూక పరమాయివెంటబడింది

ఆ మూకతో పరమాయి పోలీసు సెంట్రల్ స్టేషను చేరుకొన్నాడు. పోలీసు స్టేషను గేటు దగ్గిర పరమాయి మళ్లీ వాళ్లవంక తిరిగి, "మహాజనులారా! యుద్ధంలో మనం తప్పకుండా నెగ్గగలమని మళ్లీ చెప్పుతున్నాను నామాట నమ్మండి; సెలవు!" అంటూ వీడ్కోలు పుచ్చుకొని పరమాయి పోలీసు స్టేషను లోపలికి ప్రవేశించాడు.

కాశ్మీర్
అన్నిదగ్గులకు అమోఘమైనది
గిరిజా & కో, రాజమండ్రి